

Een modern woordenboek voor het Oudgrieks

Eén letter – pi – van het nieuwe woordenboek Oudgrieks-Nederlands staat alvast online. Het digitale woordenboek sluit aan bij de moderne standaarden.

Erica Renckens

Het was hoog tijd dat er een nieuw woordenboek verscheen. “De bestaande woordenboeken hebben geen digitale editie, maar bestaan alleen gedrukt”, aldus Michiel Cock, projectmanager en een van de eindredacteuren van het woordenboek dat aan de Universiteit Leiden wordt samengesteld. “Daarnaast is het Nederlands in die woordenboeken verouderd en voldoen ze niet meer aan de moderne standaarden voor een goed lemma.”

Frisser Nederlands

Het nieuwe woordenboek, dat waarschijnlijk in 2016 afgerond zal zijn, wordt grotendeels gefinancierd met de Spinoza-premie die de Leidse hoogleraar Griekse Taal- en Letterkunde Ineke Sluiter in 2010 ontving. Samen met Albert Rijksbaron (Universiteit van Amsterdam) is ze hoofdredacteur van het woordenboek.

Het nieuwe woordenboek is pri-

Bestaande woordenboeken Grieks-Nederlands voldoen niet meer aan de moderne maatstaven credits Musée du Louvre

mair bedoeld voor scholieren en studenten. “We hebben daarom een selectie gemaakt van Oudgriekse auteurs en werken die voor hen van belang zijn”, legt Cock uit. “We zetten bovendien studenten in voor het maken van vertalingen. Hun Nederlands is frisser dan dat van degenen die in de loop van de tijd gewend zijn geraakt aan het Nederlands in bestaande woordenboeken. Verder proberen we het de

gebruiker zo makkelijk mogelijk te maken: de lemma’s hebben een heldere opmaak, ze bevatten veel aanduidingen van gebruikswijze en zo min mogelijk op zichzelf staande verwijzingen naar Griekse teksten zonder een citaat uit die tekst.”

Migratie

Met behulp van een bijdrage van CLARIN-NL zijn de Word-documenten voor de letter pi omgezet

naar xml, zodat de inhoud nu online staat. De ‘migrator’ die hiervoor is ontwikkeld zal ook bij de volgende letters gebruikt worden. “Inmiddels zijn er meer letters af. De hoofdredactie is nu bezig met de letter sigma, die hierna gemigreerd wordt en aan de online editie toegevoegd wordt.”

Het woordenboek zal worden aangesloten op Logeion, een verzamelsite voor Latijnse en Griekse woordenboeken van de University of Chicago. “Het voordeel daarvan is dat een gebruiker meer informatie over een woord bij elkaar gebracht ziet”, aldus Cock. “Je ziet het lemma in meerdere woordenboeken onder elkaar; wat ons woordenboek niet biedt, kan een gebruiker dan mogelijk in een ander woordenboek vinden.” Daarnaast krijgt de gebruiker ook aanvullende informatie over een woord, zoals frequentie van voorkomen en collocatie, woorden die vaak in de buurt voorkomen. Momenteel zijn alleen woorden beginnend met pi opgenomen in het online woordenboek. De gebruiker kan ook zoeken met vervoegingen en verbuigingen, waarna hij naar het hoofwoord doorverwezen wordt.

woordenboekgrieks.nl/

COLUMN

Je privébibliotheek laten digitaliseren

Het kan aan de leeftijd liggen, wellicht in combinatie met de tijdgeest, maar ik kom steeds vaker verzamelaars, schrijvers en wetenschappers tegen die van hun bibliotheek af willen. Meestal gaat het om mannen, eind vijftig of begin zestig, met een flinke staat van dienst. Veel gepubliceerd, grote bibliotheek aangelegd, maar die willen ze nu kwijt.

“Ik wil kleiner gaan wonen”, vertelde een van hen mij onlangs, “maar ik heb een bibliotheek met 13.000 boeken. Met veel spul uit de 19de eeuw. Dat is tegenwoordig niks meer waard, dus wat zal ik ermee doen? Jij een idee?”

Ja, ik had een idee. En het verbaast me dat zo weinig boekenverzamelaars er zelf opkomen. Digitaliseer ze. Doe het zelf of laat het doen, maar zorg dat je verzameling in stand blijft zonder dat hij ruimte inneemt. Door dit te doen wordt je collectie meer waard dan ooit tevoren. Jij, de verzamelaar, weet beter dan wie ook hoeveel moeite en

tijd het heeft gekost – vaak decennia – om al die publicaties bij elkaar te brengen. In digitale vorm blijft je verzameling intact en is je collectie niet alleen voor jou maar voor veel meer onderzoekers toegankelijk, nu en later. Bovendien kun je al je boeken en tijdschriften digitaal natuurlijk veel beter en sneller doorzoeken, want daar bestaan diverse tools voor.

“Maar hoe dóe je dat dan?”, vroeg de man met 13.000 boeken en verhuiswensen. Hij keek een beetje geschrokken. Die schrik kwam mij bekend voor. Verzamelaars willen op een gegeven moment van hun boeken af, maar uit eerdere opruimrondes weten ze dat boeken aanwezig blijven in je hoofd. Je doet een boek weg maar het is de deur nog niet uit of je hebt het plotseling nodig.

“Je wilt ze écht kwijt, toch?”, vroeg ik. Daarna legde ik uit dat je boeken het snelst, goedkoopst en vaak ook het mooist kunt scannen als je de rug van een boek snijdt. Van een boek met 200 bladzijden kun je zo binnen tien

minuten een doorzoekbare pdf maken, desnoods met een Word-, html- of xml-bestand erbij. “Dat doe je natuurlijk niet met unieke of bijzondere exemplaren”, voegde ik er haastig aan toe. “Je kunt ze ook pagina voor pagina fotograferen of op de glasplaat scannen, maar dat is tijdrovend en dus duur. Bovendien levert dit vaak slechtere resultaten op.”

Op het vernietigen van boeken rust in onze cultuur een taboe. Je kunt ze naar een kringloopwinkel of desnoods naar het oud-papier brengen, maar een boek kapotsnijden om het goedkoop te kunnen digitaliseren – het gebeurt op grote schaal maar wij

sluiten er liever de ogen voor. Ik denk dat het hoog tijd wordt om hier minder moeilijk over te doen. Sterker, ik denk dat bijvoorbeeld de Koninklijke Bibliotheek (KB) het makkelijker zou moeten maken om dergelijke grote, interessante collecties in ontvangst te nemen. Je levert die 13.000 boeken in en een half jaar later krijg je 13.000 doorzoekbare digitale exemplaren terug, voor thuisgebruik. Je mag ze niet verhandelen en als er auteursrecht op de boeken rust mag de KB ze alleen op het interne netwerk ontsluiten, maar uiteindelijk komen ze voor iedereen op internet beschikbaar, met dank aan de verzamelaar / schenker. De scan- en selectiekosten zijn te overzien, inhoudelijk is de waarde groot, dus ik snap eigenlijk niet waarom dit niet allang op deze manier gebeurt.

Ewoud Sanders

Taalhistoricus en journalist. Sanders is vaste medewerker van onder meer NRC Handelsblad en Onze Taal.

foto Leo van Velzen

GELEZEN

Wallis JC, Rolando E, Borgman CL (2013) If We Share Data, Will Anyone Use Them? Data Sharing and Reuse in the Long Tail of Science and Technology. PLOS ONE 8(7): e67332. doi:10.1371/journal.pone.0067332

René van Horik

PLOS ONE is een van de grootste wetenschappelijke tijdschriften ter wereld, gemeten naar het aantal artikelen dat het jaarlijks publiceert. Het is een ‘Open Access peer-reviewed Scientific Journal’, dat het ‘publish first, judge later’-principe hanteert. De redactie controleert of het experiment en de data-analyse correct zijn uitgevoerd, maar laat de wetenschappelijk-inhoudelijke analyse over aan online debat en commentaren via de website plosone.org.

Het artikel van Wallis c.s. dat eind juli verscheen, past uitstekend bij de geest van PLOS ONE en bevat de uitkomsten van een onderzoek naar praktijken van het delen en hergebruiken van onderzoeksgegevens. Doel van het onderzoek is om aan te geven hoe de infrastructuur voor langetermijngebruik en toegang tot onderzoeksgegevens eruit dient te zien.

Het artikel beschrijft hoe een multidisciplinaire onderzoeksgroep omgaat met het delen en hergebruiken van onderzoeksdata gedurende een periode van tien jaar (2002-2012). De belangrijkste onderzoeksvraag is wat onderzoekers motiveert om data te delen en in hoeverre datasets met onderzoekers buiten de onderzoeksgroep worden uitgewisseld.

De uitkomsten van het onderzoek sluiten aan bij gelijksoortige studies in andere domeinen. Het komt het erop neer dat onderzoekers het belang van data delen en data bewaren inzien, maar dat in de praktijk het netwerk van persoonlijke contacten en ‘uitruil’ van data en informatie van belang is. Het krijgen van ‘credits’ en het als eerste kunnen publiceren van uitkomsten van onderzoek op basis van de data zijn de belangrijkste voorwaarden voor het beschikbaar stellen van eigen data.

plosone.org

KORT

DANS en CentERdata gaan samenwerken

In september hebben DANS en CentERdata een intentieverklaring ondertekend voor toekomstige samenwerking. DANS en CentERdata vullen elkaar aan op het gebied van datamanagement voor surveydata. CentERdata heeft met name expertise op het gebied van dataverzameling, documentatie en disseminatie van surveydata, DANS heeft juist veel ervaring en kennis op het gebied van duurzame archivering voor de lange termijn. Door samen te werken, kunnen beide organisaties profiteren van elkaars expertise. (Marion Wittenberg)